

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6.—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Reșița. — Stabilizare și bilanț. — Scrisoarea a treia către plugari. — Situația. — Impozite. Legea timbrului. — *Cronică:* Neerolog. Noul orar al băncilor din Sibiu. Regimul societăților anonime din Ardeal și Bucovina. O mare uzină electrică pentru Banat. Bursa de efecte și mărfuri în Ardeal. — Situațiunea sumară a Băneii Naționale a României.

REȘIȚA.

Una dintre efectele (hârțile de valoare) de bursă, cele mai răspândite, în straturile cele mai largi ale populațiunii din întreaga țară, și îndeosebi și din Ardeal, sunt acțiunile societății „Uzinele de fier și domeniile din Reșița”, sau „Reșița”, cum li se zice pe scurt.

La timpul său, cu ocazia naționalizării acestei mari întreprinderi industriale, de capitală importanță și din punct de vedere al apărării țării, mulțumită propagandei intense și dibace, ce s'a făcut în interesul subscripțiunii capitalului social, a dominat în țară întreagă o adevărată febră pentru obținerea acțiilor.

Au semnat sume importante ale capitalului social, din curat patriotism unii, cu scop de speculațiune alții, în vederea perspectivelor de grandioasă dezvoltare și rentabilitate, ce se profesea acestei întreprinderi, unice în felul ei în țară. Și subscripția a avut un succes, cu adevărat strălucit, pentru referințele noastre.

Bănci, întreprinderi comerciale și industriale, corporațiunile noastre bisericăști, particulari, comercianți, funcționari de stat și particulari, pensionari, văduve și chiar și un important număr a păturei noastre țărănești, s'au grăbit, au emulat chiar, să-și plaseze rezervele, agonisite

cu multă trudă, pentru zile negre, în astfel de efecte și — au devenit acționari ai „Reșiței”.

Acțiunile „Reșița” au ajuns a fi un ideal, spre care nizuia toată lumea și ceice, din vreun motiv oare-care, au rămas pe din afară la subscripțiune s'au simțit deadreptul nenorociți și nedreptățiți.

Așteptările și speranțele legate de „Reșița” nu s'au împlinit. Optimismul, multora, s'a dovedit, în cursul vremii, nefundat. Desiluzia a venit destul de repede.

După ureări temporale și de scurtă durată a cursului, la de treiori-cinci ori valoarea nominală, în care timp au avut loc importante transacțiuni de bursă, încheiate cu beneficii pentru unii vânzători și în multe cazuri cu pierderi ulterioare pentru cumpărătorii cu prețuri urcate, prea optimiști ori lacomi, — „Reșițele” s'au stabilizat la cursuri de sub Lei 1000 și cotează acum, deja de multă vreme, între Lei 600—Lei 700.

La acest fapt contribuie și împrejurarea, că rentabilitatea, ce o au acțiunile „Reșița”, dividendă, ce o produc, este de ani de zile, destul de moderată, pentru o întreprindere de calibrul „Reșiței” și unică în felul ei în țară. Iar șanse de îmbunătățire, de puțință de majorare a dividendei în timp apropiat, sunt prea puține.

Criza financiară generală, ce a domnit și domnește încă în țară, a avut, ce este drept, de ani de zile, repercursiuni nefavorabile asupra societății. Sarcinile de dobânzi, ce i-au fost impuse în mod fatal, de neîntrarea la timp a creanțelor sale enorme față de C. F. R. o apasă greu. Dar nu mai puțin apăsătoare sunt, pentru

„Reșița“, și deci și pentru acționarii ei și „cheltuielile generale“ exagerate, cari consumă cam $\frac{1}{5}$ parte a venitului brut și formează de mult și adeseori obiect de îndreptățită critică în sinul acționarilor interesați.

Între astfel de împrejurări nu este mirare, că acțiunile „Reșița“, din efecte căutate și dorite, ce au fost odată, au ajuns între valorile de bursă neglijate de publicul mare, cărui nu-i mai oferă conveniență.

Ele au rămas, incontestabil, un plasament bun, prin valoarea internă, ce o au, în baza imenselor valori, ce reprezintă averea mobilă și imobilă a societății, dar totuși valori neagreate de public.

Faptul acesta este de o deosebită importanță pentru viitorul societății „Reșița“, căci poate face eventual problematic și succesul noii emisiuni de acții, decisă încă în adunarea generală din August 1928, dar nerealizată până acum din cauza împrejurărilor nefavorabile a pieței financiare.

Indispoziția și nemulțămirea acționarilor soc. „Reșița“ a mai fost potențată, în timpul din urmă, și printr'un fapt, pe cât știm, fără precedent în istoria întreprinderilor pe acțiuni dela noi și poate și din străinătate. Fapt, care este resimțit, cu drept cuvânt, ca o sfidare a marelui masse a acționarilor societății „Reșița“, proprietarii adevărați a acestei întreprinderi.

Au trecut aproape trei sferturi ale anului curent și aproape 4 luni dela adunarea generală ținută la 30 Maiu a. c. și acționarii încă n'au ajuns nici până în ziua de azi, la dreptul lor, la dividendă fixată pe exercițiul 1928 cu 12%, minus impozitul.

Nedumerirea și nemulțămirea pentru această întârziere este mare între acționari, cu deosebire între cei mai mici, pentru cari în destule cazuri, micul dividend, este un venit de mult așteptat.

Pe toate cărările auzi întrebarea: ce este cu Reșița? De ce întârzie plata dividendelor? Și au început să circule chiar șvonuri, cari nici decât nu sunt o reclamă bună pentru societate.

Răspunsul, ce-l primesc acționarii, din locuri mai mult ori mai puțin bine informate, este stereotip: societatea nu

dispune de fondurile necesare, căci nu și-a putut încasa creanțele dela stat, C. F. R. etc.

Și cu aceasta acționarii trebuie să se împăce și poate s'ar și împăca.

În același timp însă, este secret public, că pentru plata tantiemelor către membri Consiliului de administrație, a Consiliului de censored și către directorii societății, Reșiței i-a stat la dispoziție fondurile de zeci de milioane!

Ce însemnează acest tratament special și de favor a unui număr restrâns de oameni, toți în situații materiale strălucite, dintre cari desigur nici unul, nici n'a așteptat și cu atât mai puțin a cerut aceasta favorizare?

Oare nu dictează și bunul simț, că în primă linie trebuie satisfăcuți, din beneficii, acționarii — proprietari ai unei societăți pe acțiuni și numai după aceea mandatarii acționarilor la conducerea societății?

Conducerea executivă a Reșiței a stârnit în sinul acționarilor interesați, prin procedeul său de neînțeles și cu nimic justificabil, valori de legitimă nemulțămire și indignare, a cărora slab echo sunt și șirele prezente.

Astfel de procedee nu sunt proprii să cimenteze încrederea acționarilor în conducătorii „Reșiței“!

Stabilizare și bilanț.

Repercursiunile stabilizării monetare asupra întreprinderilor economice private.

De Petre Porușiu, prof. univ.

(Urmare).

Convențiunea încheiată cu Banca Națională în anul 1925 prevedea lichidarea datoriei statului la Banca Națională și sporirea acoperirii metalice și de devize. În acest scop convențiunea dispunea, ca banca să nu mai emită bilete noi peste suma de 21 miliarde Lei, aflată în circulație în ziua de 31 Decembrie 1924, câtă vreme nu va fi asigurat biletului său o acoperire de o treime aur (plafonul), iar statul să achite datorile sale către bancă în timp de 15 ani prin rate anuale de 600—700 milioane Lei, formând un fond de amortizare din anumite venituri ale sale. (U. Expunerea de motive și proiectul de lege suscitată, p. 9 și urm. și Xenofon Netta, Die rumänische Nationalbank, Leipzig 1929, p. 220). Această convențiune urmărea

revalorizarea Leului prin refacerea acoperirii sale. De fapt prăbușirea Leului a fost oprită și cursul lui s'a urcat dela 2,416 în 1926 la 3,143 în 1927 și 3,166 în 1928. Oricum ne-am gândi asupra politicii de revalorizare a domnului Vintilă Brătianu, cert e că *fără stăvilirea inflației nu se putea opri prăbușirea Leului și nu puteam încerca echilibrarea bugetului în limitele veniturilor ordinare ale statului.*

Găsim multă analogie într'aceea ce s'a făcut la noi și în Germania. Guvernul german, după ce a pus în circulație „Rentenmark“-ul (care în idee era identic cu „Goldmark“-ul) pe ziua de 15 Noiembrie 1923, s'a văzut în fața unei specule a la hausse asupra „Rentenmark“-ului. Spre a împiedeca această speculă „Rentenmark“-ul nu a fost declarat mijloc legal de plată și simultan s'a procedat la retragerea din circulație a „Papiermark“-ului. Iacă cum istorisește Schacht, care atunci împlinea funcțiunea de comisar al valutei (Währungskommissar), cele întâmplate: „Es unterlag für mich keinem Zweifel, dass bei einer solchen Differenz die Festhaltung des Berliner offiziellen Kurses auf die Dauer nicht gelingen würde. Die Überlegungen, wie ein solches Festhalten zu erreichen sei, endeten alle in dem einen Punkt, dass nur eine Kontraktion der Umlaufmenge des gesetzlichen Zahlungsmittel zur Erfolg führen konnte. Es war dies der entscheidende Grund dafür, dass die Rentenmark nicht zum gesetzlichen Zahlungsmittel erklärt werden konnte (op. cit. p. 72). În comparație cu germanii noi am greșit, că am întins contracțiunea, dealtfel inevitabilă a mijloacelor legale de plată pe un termen prea lung. Și greșeala ne-a fost fatală, fiindcă a trebuit să renunțăm la menținerea plafonului, care amenința producția noastră națională cu desființarea. Guvernul prezidat de dl Vintilă Brătianu a prezentat Parlamentului în luna Iulie a anului 1928 un proiect de lege pregătitoare a stabilizării monetaire, devenit legea din 28 Iulie 1928 (publicată în „Monitorul Oficial“ No. 165 din 28 Iulie 1928). Ea prevedea că dela data promulgării sale și prin derogare dela art. 9 al convențiunei încheiată la 19 Maiu 1925 între stat și Banca Națională, ratificată prin legea din 25 Maiu 1925, Banca Națională este autorizată să cumpere nelimitat devize convertibile în aur, — cursurile la care se vor face aceste cumpărări, precum și vânzările de devize, urmând a se fixa de Banca Națională de acord cu Ministerul de finanțe. Legea aceasta permitea Băncii Naționale cumpărarea devizelor provenite din export prin emisiune de Lei la un anumit curs fixat; biletele astfel emise trebuiau să servească la finanțarea recoltei — (presupunând că agricultorii au exportat și au obținut devize pe care le ofereau Băncii Națio-

nale) — și prin jocul natural al transacțiilor să alimenteze piața cu numerar. Prin legea acum menționată, domnul Vintilă Brătianu renunță împreună cu plafonul la revalorizare; stabilizarea de fapt a monedei noastre o și vede realizată de mai bine de un an și concludere că cea legală trebuie să vie în mod firesc, fiind chemată să cristalizeze ultimele efecte ale politicii de consolidare de tot felul, pe care a urmat-o. În aceste condițiuni, operația de stabilizare a monedei noastre o rezumă, cât privește apelul la străinătate, în următoarele puncte: a) obținerea solidarizării băncilor de emisiune pentru a avea ajutorul moral și material al lor; b) un împrumut extern, necesar atât lichidării trecutului, cât și acoperirii indispensabilă monedei naționale și în acelaș timp formării fondurilor de rulment. Alături de această parte externă, preconizează ca măsuri interne reorganizarea corespunzătoare noiei situații a Băncii Naționale și controlul mai strict al serviciilor publice, chemat să asigure în mod definitiv consolidarea bugetului statului. (U. Expunerea de motive a proiectului de lege pregătitoare a stabilizării monetaire).

Se poate că unele acorduri izolate cu creditorii străini s'ar fi putut face în primii ani după războiu mai convenabil, decât s'au făcut mai târziu în ansamblu, sub presiunea împrejurărilor — a crizei financiare și economice. De altă parte însă trebuie să recunoaștem seriozitatea argumentelor cu care guvernul a justificat atitudinea sa. După războiu obligațiunile din trecut au pus țara în fața alor trei probleme: 1. Datoriile interaliate; 2. Obligațiile isvorâte din tratate și 3. Răscumpărarea căilor ferate private din provinciile liberate. Față cu acestea, drepturile noastre se concretizau în slaba cotă acordată la Spaa, în creanțele speciale neclarificate asupra Germaniei și în despăgubirile austro-ungare și bulgare nefixate sau amânate. Era firesc, ca guvernul să nu înceapă plata obligațiunilor noastre înainte de a cunoaște drepturile noastre, dată fiind originea lor comună: războiul și tratatele de pace. (U. Proiectul de buget general al statului pe exercițiul 1926, p. 5). De de altă parte, nu se poate trece cu vederea faptul, că încheierea acordurilor depindea de consolidarea noastră politică și de reluarea și precizarea raporturilor noastre internaționale, cum am arătat mai sus. Aceeaș constatare o face pentru Germania K. Diehl (op. cit. p. 265): „Nicht nur die künftige Gestaltung der wirtschaftlichen Verhältnisse, der Handels- und Zahlungsbilanz sind für die Einführung der reinen Goldwährung massgebend, sondern auch vor allem die weitere Entwicklung unserer innenpolitischen un aussenpolitischen Zustände“.

Alte acorduri ne-au fost de-adreptul impuse de către statele creditoare. Iată împrejurările în care am încheiat convenția cu Statele Unite. Obligațiunile remise trezoreriei americane pentru datoriile contractate în cursul războiului erau rambursabile la date apropiate. Un act al Congresului Statelor Unite americane din 9 Februarie 1922, în fața imposibilității de a obține rambursarea la termenele prevăzute, a însărcinat o comisiune (World War Foreign Debt Commission) de a converti aceste obligațiuni, modificându-le termenele, interesele, gajurile „pour le meilleur profit des États-Unis”. Această comisiune a avut puteri de a trata definitiv toate aranjamentele, cu condițiunea de a nu depăși termenul de 15 luni 1947 (douăzecișicinci ani) ca termen de rambursare și de a nu scădea etalonul intereselor sub $4\frac{1}{4}$ la sută pe an. În aceste condițiuni nu s'a putut încheia nici un aranjament. Pentru a sfârși, comisiunea — fără a avea autorizațiune specială din partea legislativei — s'a hotărât, să supună Președintelui Statelor Unite aranjamentele pe care le socotea recomandabile, spre a fi supuse ratificării Congresului. Abandonând limitele ce i-au fost prescrise, le-a substituit cu următoarele baze: a adaus dobânzile, socotite cu $4\frac{1}{4}$ și neplătite până la 15 Decembrie 1922, la capital; din suma astfel obținută au fost scăzute vărsămintele făcute între timp sau cerute pentru rotunjirea cifrelor și suma a fost repartizată în 62 anuități progresive, calculate cu etalonul de 3% pentru cei dintâi zece ani și cu $3\frac{1}{2}$ % pentru restul timpului până la stingere. Aceste principii au fost acceptate de Anglia și aranjamentul încheiat a fost ratificat de Congres. Mai târziu comisia a adaus la suma capitalizată până la 15 Decembrie 1922, și interesele ei socotite cu 3% dela această dată și până la semnarea aranjamentului. România are de făcut plăți astfel calculate, că ele vor atinge o proporție asemănătoare plăților Angliei cu finele anului al doisprezecelea, diferențele de care a putut profita având să mărească capitalul și dobânzile plăților anilor următori. Soldul neachitat, raportat asupra anilor următori, poartă dobânzi de 3% sau $3\frac{1}{2}$ %. (Dellatre, La liquidation financière de la guerre, Paris 1928, p. 20 și Proiectul de buget general al statului pe exercițiul 1929, Partea IV. tabloul No. 18).

(„Revista juridică”)

(Va urma).

A treia scrisoare către plugari.

Sâmbătă, 7 Septembrie.

Plugari, grăpați și tăvălugiți semănăturile!

Dacă mi-a venit lesne să vă îndemn în scrisoarea întâia să întoarceți miriștele mai repede, și în scrisoarea a doua să semănați sămânță aleasă, apoi, trebuie să vă mărturisesc, că nu-mi vine de loc ușor să vă îndemn, acum în scrisoarea a treia, să grăpați și să tăvălugiți semănăturile.

Poate că unii veți zice: „d'apoi altă treabă n'are Ministrul decât să ne învețe, el pe noi, „grăpatul și tăvălugitul“?”

Ba am eu și alte treburi, frați plugari! Dar greu îmi vine să cheltuesc atâția bani ai Statului cu semințe bune, cu mașini și unelte, cu slujbași și câte altele; și să nu-mi stea sufletul în tihnă că plugarii fac, ori nu fac și ei, tot ce trebuie, ca să iasă din pământ o roadă mai bogată și mai frumoasă.

Nu mi-ar părea rău de loc să nu aveți nevoie de sfatul meu. Dar să nu vi se pară că e lucru de nimic un grăpat bun — și repetat cât mai des — și tăvălugitul la timp. O știu asta Bănăștenii și plugarii înțelepți din unele colțuri ale țării, iar eu vreau să o știu toți plugarii de pretutindeni.

Toți știți că după semănat, trebuie grăpat. Dar nu toți știu cât e de bun grăpatul ehter înainte de semănat, și după ce semănăturile au răsărit; și mulți alții habar n'au că trebuie grăpate și livezile de fânețe, lufenele și trifoiurile. Pentrucă ei nu înțeleg rostul grăpatului; știu doar atâta, ce s'a pomenit dela Adam și Eva, că grapa vine după plug să îngroape sămânța, cu niște târșuri de mărăcini, cum o da Dumnezeu.

Rostul grapei e însă cu mult mai mare. Ea e pentru pământ cece e pieptenele pentru capul omului și țesala pentru pielea calului.

Pământul trebuie grăpat și înainte de semănat: grapa netezește îndreptând greșelile aratului, sfărâmă bulgării mărunțind brazdele, scoate și adună rădăcinile de pir, pălămidă, bozi, rămășițele miriștelor, mărăcini și bălăritile cari trebuiesc trase la margine și arse.

Cu îngrijire trebuie să se grăpeze și după semănat: ușor cu grapa de mărăcini pentru semințele mărunte ca cele de trifoiu și lucernă, precum și în urma mașinelor de semănat ca să mai acopere ce-a rămas deasupra; și mai adânc și mai apăsător, cu grapa de fier, ori de lemn cu dinți de fier, pentru grâul (orzul și ovăsul) care a fost semănat cu mâna (căci dacă l-am grăpa cu grapa de mărăcini, grăunțele nu s'ar acoperi bine, ori s'ar aduna la un loc prea multe).

Dar grăpatul trebuie dus înainte și după ce semănătura a mai crescut, și acest lucru puțin sătenii îl cunosc.

Se trece cu grapa cu dinți de fier prin grâul crescut ca de o palmă, (toamna, înainte de-a veni înghețul, ori primăvara); se grăpează și porumbul răsărit și alte semănături; firește că unele fire sunt date afară, dar prea puține, și ele nu înseamnă nimic pe lângă marele folos al celor rămase în

urmă: aierisire, ruperea coajei pe care o prinde fața pământului, și păstrarea umezelii.

Stăruiesc mult asupra păstrării umezelei în pământ, pe care o aduc arăturile dese și mai ales grăpările și mai dese. Pământul este ca zahărul: sugă apa — de sus în jos când plouă — și de jos în sus când e secetă. Cu cât e mai bolovănos și mai nemuncit, cu atât se prind în el găurele subțiri și lungi (ca firul de păr) prin care umezeala se scurge de jos în sus (în aier). Munca deasă a pământului și grăpatul des rupe acele găurele lungi, duce aier mult între particulele mărunțite ale pământului și astfel se împiedecă uscarea.

O veche zicătoare spune: „nu te uita înapoi pe urma grapei“. Asta înseamnă să nu te sperii când vei vedea grâul ori porumbul jumulit și răvocit de grapă: vino peste o săptămână și o să vezi că râde de bucurie ca copilul după scaldă.

Aceasta este pricina pentru care și fânețele trebuie să grăpate cu grapa cu dinți de fier îndată după cosit, ori primăvara când începe să crească iarba: pământul scărmanat se aerisește, sămânța scuturată din floare se acoperă, mușuroaiele se netezesc, mușchiul care cuprinde câte odată fâneța se desprinde și se scărmană. În multe părți, pentru livezi se aduc grape anume făcute, cu dinți mai mărunți și cu încheieturi mai dese, ca să se târască ca șarpele după forma pământului.

Un grăpat bun primăvara, peste ogorul de toamnă, adeseori ne scutește de o arătură. Numai ogoarele de toamnă nu trebuie să grăpate, ca să cuprindă gerul ternei bulgării pe toate părțile: să-i degere și să-i mărunțească.

Și ca la orice lucru, trebuie băgare de seamă cu privire la timp și la felul pământului: să nu fie nici prea umed, nici prea uscat; iar la pământurile grele: îndată după arat, când înflorește brazda.

Și acum să vedem ce-i cu tăvălugul.

De așa ceva, pe la sătenii noștri, mai ales cei din vechiul Regat, nu se prea pomenește. Când am fost în Cehoslovacia, acum vreo doi ani, n'am văzut plugar fără tăvălug: ori un trunchiu rotund de lemn (de ulm sau stejar) cu două cuie la capete, ori un sul de fier rotund sau cu discuri, ori cuie pe el; ori 2—3 bucăți de sul legate unul de altul. Cât despre munca și roada pământului acolo, față de aici, nici nu poate fi asemănare, măcar că la ei pământul e sărac de tot. Ei îngrijesc de pământ ca mama de copil și fac tot ce trebuie ca să aibă spor la roade. Iar tăvălugul e tot așa de prețuit ca aratul și săpatul la noi.

Tăvălugesc pământul și înainte de semănat și după semănat, și toamna și primăvara, ori numai câte odată, după-cum e nevoie și după-cum e pământul.

Înainte de semănat, tăvălugesc cu tăvălug cu dinți, ori cu discuri, pentru a sfărâma bulgării (când s'a arat pe secetă) și pentru a netezi pământul. După semănat: cu tăvălugul neted pentru a apăsa pământul pe sămânță ca să-i fie cald și umed și s'o apere de vânt și de gerul iernei.

Pământul este pentru sămânță ca haina pentru corpul omului: la vânt și la frig ținem haina strâns; așa face tăvălugul: strânge haina (pământul) de

corp (firul de grâu). Acest lucru e folositor mai ales la semințele mărunte rămase pe deasupra. Semănătura tăvălugită iese din pământ cu câteva zile mai repede, fiindcă tăvălugitul lipește sămânța de pământ și atrage apa de jos în sus spre sămânță.

Iar primăvara după îngheț, tăvălugul strânge iarăș pământul degerat la rădăcina smulsă ușor de ger dela locul ei. Infrățirea grâului și păstrarea umezelii se ajută prin tăvălugit.

Când semănăturile cresc prea repede și e nevoie să le întârziem creșterea, se trece iarăș peste ele cu tăvălugul — și treaba e gata: până să-și vină la loc, se luptă câteva zile cu viața.

Și la tăvălugit însă, ca și la grăpat, trebuie ținut seamă de vreme și de loc. Timpul cel mai potrivit e când pământul e bine svântat. Dacă e umed, tăvălugul lipește semințele de el și pământul prinde coaje. Câte odată se pune grapa în urma tăvălugului (ușoară, cu dinții înapoi, ca să nu lase coaje și să împiedece astfel uscarea).

Tăvălugitul folosește mai ales pământurilor ușoare (la cele grele cari țin apă, le poate chiar vătăma).

* * *

Și acum, frați plugari, sunt încredințat că nu vă mai mirați, că v'am scris în această scrisoare, cât de folositor e: să grăpați și să tăvălugiți pământul.

Tare a-și fi bucuros să știu, care vă hotărâți s'o faceți de-acum în colo, așa precum se face de orice plugar luminat în țările înaintate.

Iar dacă din o sută ar face-o numai unul, eu a și fi mulțumit, că producția țării a sporit cât de puțin de pe urma minții lui și că dela el ar lua pildă mâine și cei cari astăzi sunt ca Toma Necredinciosul: „Nu cred — până ce nu văd“.

I. Mihalache

Ministrul Agriculturii.

Și încă un lucru, nu mă rabdă inima să nu vă îndemn, acum când închei această scrisoare: când isprăviți arătura, trageți brazde drepte și frumoase la capătul locului, să i stea și bine. Sunt unii cari isprăvesc o brazdă scurtă, alta lungă, alta în mijlocul drumului, de parcă-ți sgârie ochii când te uiți la arătură. O fi lene, o fi neștiință, o fi nesimțire, nu știu. Dar pământul cere să fie și el frumos — și cui îi place frumosul, dă dovadă că e om cu simțire.

I. Mihalache.

Situația.

Umblu de mai multă vreme pe la toate instituțiile superioare cooperatiste după date și lămuriri. Zilnic se face propagandă intensă prin ziare pentru cooperație. Voiesc să constat, dacă toată această activitate justificată și absolut necesară de altfel, prin felul cum este concepută și mijloacele de cari se servește va putea să-și realizeze scopul urmărit: refacerea pe baze si-

stematice și din temeiul a gospodăriilor țărănești, sau făcând multă teorie se va mulțumi cu diferențele de dobânzi și micile, dar sigurele ciupeli ce o să iasă de pe urma învârtirii capitalurilor și afacerilor ce i-au fost încredințate.

Din tot programul în curs de aplicare nu am putut desprinde în prezent, decât următoarele operațiuni: Bancare, prin Băncile Populare, apoi pentru valorificarea în comun a recoltei, aprovizionarea armatei cu cereale, procurarea și distribuția de semințe selecționate, procurarea în comun de unelte și mașini agricole și ajutoare pentru cumpărarea de loturi de pământ țărănești. Tot afaceri frumoase și bune, cu atât mai vădit că le faci pe risicul altora încassând comisioane perfect negustorești. Aceste operațiuni constituiesc actualmente singurul ideal al coope-rației noastre

Șansa mare a coope-rației constă în împrejurarea, că economia privată fără mijloace și strâmtorată rău, trebuie să fie ajutată de stat. Statul neputând plasa aceste ajutoare prin intermediul instituțiilor particulare este nevoit să apeleze la coope-rație. Deci coope-rația are actualmente cel mai bun teren de activitate.

Perioda aceasta de conjunctură îi dă posibilitatea de a-și extinde mult cadrele. Fel de fel de elemente vor căuta a se inhăma la carul coope-rației, tentate fiind de marea posibilitate de muncă ce li se oferă prin coope-rație. Voiu arăta mai jos portretul unui astfel de viitor cooperator și cum înțelege el rostul și ființa coope-rației.

Eram în biroul unui șef organizator. Domnii candidat un bărbat mai tânăr, înfapt, bine întreținut, având mașină proprie, pare-mi-se din Timișoara. Voeste să înființeze o Bancă Populară și cere tot sprijinul

La deslușirile primite a făcut cam următoarele observațiuni:

Ar fi bine dacă din capitalul social fiecare membru ar putea subserie atâta, cât dorește;

Dacă banca ar putea să lucreze cu toate satele învecinate;

Dacă în afară de comitetul de direcție prescrie de lege, s'ar putea instala un director, care să fie mai mare domn chiar ca președintele;

Dacă pentru achiziționarea de depuneri spre fructificare li s'ar lăsa mâna liberă să plătească orice dobânzi, căci altfel nu pot atrage capitaluri;

Dacă pentru împrumuturi li s'ar da voe să încasseze peste 18% și taxe de imprimate și porto, căci altfel nu au posibilitatea de a întreține funcționari buni salariați, cari să muncească cu râvnă pentru afacere.

După plecarea candidatului domnul organizator zâmbind recunoscător că acestea nu sunt principii coope-ratiste, cu toate acestea însă trebuie să l servească.

La așa afaceri coope-ratiste, așa cooperatori!

*

Zilele trecute ziarele au relatat desbaterea unei probleme foarte grave de către o întrunire de avocați ardeleni. Este vorba de desorganizarea gravă în care au ajuns cărțile funduare din Ardeal. Cine cunoaște importanța mare ce au avut aceste instituțiuni înainte de războiu în viața financiară și economică, abia își dă seama de aceasta. Grație acestora institutele financiare puteau afla cu precizie și ușurință situația debitorilor și solicitatorilor de credit. Cererile de credit se rezolveau cu ușurință, se întâmpla, că împrumuturi ipotecare puteau fi rezolvate chiar în ziua solicitării creditului. Circulația bunurilor imobiliare se făcea cu cea mai mare ușurință și cu cheltuieli foarte mici. În oficiile de cărți funduare în orele de lămuriri întotdeauna se aflau cu deosebire țărani, cari se interesau de situația averilor lor.

Remarc această alarmă, deoarece cu câteva luni înainte într'un ziar din capitală se scria nu prea bine despre cărțile funduare. Se căuta a se dovedi că aceste nu sunt niște instituțiuni absolut indispensabile și că ele ar face parte din complexul de disciplini Ardelenești, care au mai multă importanță de formă decât de fond. Imi vine a crede, că și cercurile dirigiuitoare din Ministerul de Justiție împărtășesc aceste vederi, îndatăce ele au refuzat sprijinul inițiativei pornite din cercurile avocațiale interesate, de a reface cărțile funduare cu mijloacele lor proprii.

Mentalitatea aceasta numită în Ardeal „regățanism” își avea justificarea pe timpul regimurilor trecute, cari aveau interes să anarhizeze administrațiile publice spre a putea opera fără control. Astăzi însă sub noul regim ea nu-i permis să mai fie tolerată.

Cărțile funduare Ardelene, dacă frații din Regat nu voesc să le adopte nu trebuie lăsate să piară, ci cu orice jertfe trebuie readuse la prestigiul ce-l aveau înainte de războiu.

*

Bursa nu se prezintă nici cum, cursurile se zvârcolesc pe loc, iar orientare nu există de loc.

De asemenea nu se arată nici o speranță de îmbunătățire.

De vreo câteva zile tendința este foarte slabă.

București.

Remizier.

Impozite. Legea Timbrului.

Taxele de timbru și impozitele pe acte și fapte juridice.

Iată nouile taxe mai importante :

Chitanțele și extractele de conturi-curente
dela 100 la 10.000 Lei 3[—] Lei
dela 10.000 la 50.000 Lei 7[—] Lei
dela 50.000 Lei în sus 13⁵⁰ Lei
peste 100.000 Lei câte 1⁵⁰ Lei pentru fiecare
100.000.

Polizele cu scadență sub 6 luni 0³³/₁₀₀.

Polizele cu scadență peste 6 luni 0⁶⁶/₁₀₀.

Facturile de vânzarea mărfurilor 0¹³²/₁₀₀.

Borderourile băncilor, mijlocitorilor oficiali,
etc., dela 100—1.000 Lei 1⁵⁰ Lei

dela 1.000—10.000 Lei 3[—] Lei

dela 10.000 Lei în sus 7[—] Lei.

Petiția de intentarea acțiunilor în justiție
timbru fix 26⁵⁰ Lei.

Peste 5000 Lei timbru proporțional 0⁸⁰/₁₀₀.

Orice petiție către autorități 11 Lei.

CRONICĂ.

Necrolog. Ioan Bogoieviciu, preot ort. Te-regova, membru în Consiliul de administrație a băncii „Banca Poporală“, Caransebeș, a decedat la 6 crt. în etate de 67 de ani.

Noul orar al băncilor din Sibiu. Cu începerere de *Luni, 16 Septembrie a. c.*, băncile din Sibiu, țin deschise *casieria și celelalte ghișeuri pentru public*, dela orele 8—12 a. m. și 3—4^{1/2} d. m. în toate zilele de lucru, afară de ziua de Sâmbătă, când după masă birourile sunt închise.

Regimul societăților anonime din Ardeal și Bucovina. Intrucât comisiunea specială economică de pe lângă Ministerul industriei și comerțului a fost desființată, atribuțiunile ei fiind trecute direcțiunii generale a comerțului, ministerul a dat următoarea decizie :

Până la unificarea legislativă, autorizațiunile pentru constituiri și funcționări de societăți anonime, sporiri de capital, modificări de statute, strămutări de sedii, etc., din Ardeal și Bucovina, se vor da de Ministerul industriei și comerțului, potrivit dispozițiilor prevăzute de legile, regulamentele și ordonanțele în vigoare în acele regiuni.

Toate cererile în cauză vor fi înaintate Ministerului industriei și comerțului, prin direcțiunea generală a comerțului, prin inspectoratele comerciale și industriale respective, cari vor raporta asupra utilității, seriozității, modului de funcționare a întreprinderii, precum și dacă s'au constituit eu respectarea legilor în vigoare în acele părți: celelalte condițiuni urmând a fi apreciate de Ministerul industriei și comerțului dela caz la caz.

O mare uzină electrică pentru Banat.

După cum află „Serviciul Economic“ al lui „Telegraphen-Union“, tratativele cari se duceau de câtuva timp pentru înființarea unei mari uzine electrice pentru întregul Banat, au fost încoronate de succes. A. E. G., Berlinul și grupul româno-belgian, care controlează societatea „Industrie Miniere pro-Banat“ s'a ajuns la o înțelegere, conform căreia se va constitui o societate în care societatea „Industrie Miniere pro Banat“ va aduce ca aport mina sa de cărbuni „Rusea-Montană“, în timp ce A. E. G. va furniza toate mașinile, precum și celelalte materiale. Uzina va fi mărită cu timpul până la 60.000 kilowat, urmând a furniza curent electric pentru întregul Banat. Ministerul de industrie și comerț din București a acordat deja concesiunea necesară.

Bursa de efecte și mărfuri în Ardeal.

Promulgată noua lege, a bursetor, prin publicare în „Monitorul Oficial“, chestiunea înființării a astfel de burse, în centrele mai importante comerciale și industriale din Ardeal, a devenit de actualitate. Se studiază de cercurile în cădere modalitatea înființării bursetor, deocamdată în Cluj și în Timișoara.

Situațiunea sumară a Băncii Naționale a României

Extragem din ultima situațiune sumară, dela 31 August 1929, a Băncii Naționale următoarele poziții :

Activ	Lei
Aur în țară și străinătate	8.749,723.164
Devize	5.862,365.820
Monetă divizionară	4,237.572
Portotoliul comercial	9.156,351.490
Imprumut. pe efecte publ., warante etc.	949,704.153
Datoria Statului	3.938,659.838
Avansuri temporare Tezaurului	2.000,000.000
Efecte publice	622,747.975
Fonduri de pensii și asistență pentru personal	105,224.911
Imobile	381,067.196
Mobilier și mașini de imprimerie	61,095.705
Cheltuieli de administrație	71,951.340
Efecte și avansuri rambursat prin Stat	1.671,850.000
Argint—Lingouri și monete	6,374.463
Conturi diverse	1,540,598.230
Totalul activelor	35.947,084.355

Pasiv	Lei
Capital	600,000.000
Fonduri de rezervă diverse	701,725.517
Bilete B. N. R. în circulațiune	20.340,150.976
Conturi curente și recepise la vedere	10.495,022.709
Dobânzi și beneficii diverse	189,507.208
Conturi diverse	2.400,877.937
Raportul între stocul de aur și angajamente	28 ³⁸ / ₁₀₀
Raportul între stocul total și angajamente	47 ¹⁶ / ₁₀₀

Taxa: { Scont 9^{1/2}/₁₀₀
Dobânda 10^{1/2}/₁₀₀

„DETUNATA“**institut de credit și economii, societate pe acții în Bucium.****Convocare.**

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „DETUNATA“, soc. pe acții în Bucium, sunt invitați la

a 29-a adunare generală ordinară

ce se va ține la 5 Octombrie 1929, la ora 10 a. m., în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale și constituirea (§ 22 din statute);
2. Alegerea comisiei de trei pentru constatarea acțiilor și plenipotențelor intrate în baza paragrafului 19 din statute;
3. Raportul Direcțiunii și a Comitetului de supraveghere pe 1928 și darea absolutului;
4. Hotărâre asupra împărțirii profitului curat;
5. Fixarea marcelor de prezență;
6. Eventuale propuneri;
7. Exmiterea alor 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiunile și plenipotențele cel mult până la 4 Octombrie 1929, la ora 10 a. m., la cassa institutului nostru.

La caz că adunarea aceasta ar fi incapabilă de hotărâri valide lipsind voturile recerute ori numărul de acționari, convocăm a 2-a adunare generală pe 20 Octombrie 1929, la ora 10 a. m., cf. §-ului 23, al. 2 din statute.

Bucium, la 31 Decembrie 1928.

Direcțiunea.

ACTIVE.		Bilanț general pe anul 1928.		PASIVE.	
	Lei b.				Lei b.
Cassa	895'83	Capital		Capital	30.000—
Imprumuturi ipoteecare	8 534'01	Fond de rezervă		Fond de rezervă	31.159'03
Escont	253.411'08	Fond special de rezervă		Fond special de rezervă	14.538'54
Efecte	1.850—	Fond de amortizarea pierderilor		Fond de amortizarea pierderilor	20.333'63
Debitori	1.808'30	Fond de pensiuine		Fond de pensiuine	10.011'57
Mobilier	121'50	Fond de scop. cult. și binefaceri		Fond de scop. cult. și binefaceri	5.699'74
		Depozite spre fructificare		Depozite spre fructificare	66.545'24
		Creditori		Creditori	48.399'27
		Dividendă neridicată		Dividendă neridicată	6.554'50
		Fond provenit din realități		Fond provenit din realități	26.317'79
		Profit net		Profit net	7.051'41
	266.620'72				266.620'72

CHELTUELI.		Contul Profit și Pierderi.		VENIT.	
	Lei b.				Lei b.
Interesé la depuneri	4.982'18	Interese de escont		Interese de escont	44.095'73
Salarii și chirie	22.000—				
Spese generale	4.842—				
Dare	5.210'14				
Profit net	7.051'41				
	44.095'73				44.095'73

Bucium, la 31 Decembrie 1928.

Nicolae David m. p., director executiv.

Gh. David m. p., contabil autorizat.

Dr. Gheorghe David m. p.   Dr. A. Vesa m. p.   Dr. Ionel David m. p.   A. Macavei m. p.   Nicolae David m. p.
 Nicolae Bogdan m. p.   N. David m. p.   Gheorghe David m. p.   Dr. Vasile Ciura m. p.

Am verificat aceste conturi și le-am găsit în concordanță cu registrele ținute în bună regulă.

Nicolae Corolu m. p.   Dr. Adrian Dărămuș m. p.   Cornel David m. p.   Alexandru Bogdan m. p.